

GRÖNSAKSODLING I SVERIGE 2040

Detta faktablad är en sammanfattning av rapporten *Grönsaksodling i Sverige 2040* som tagits fram av Hushållningssällskapet inom projektet Gradvis. Projektet handlar om hur ett förändrat klimat kan komma att påverka lantbruket. Den fullständiga rapporten samt mer information om Gradvis hittar du på www.gradvis.se.

Klimatet håller på att förändras. För odling av grönsaker, frukt och bär blir förhållandena i stort bättre. Odlingssäsongen förlängs med varmare klimat. Prognoserna säger att det kommer att bli blötare än tidigare, höst, vinter och vårvinter, men med torrare försommar och högsommar. Och att regnvädren, när de väl kommer, blir intensivare med stora vattenmängder på kort tid.

Högre temperaturer

Högre sommartemperaturer kan ge både för- och nackdelar. I södra Sverige kan det bli torrare på sommaren, vilket på sikt medför att man måste säkerställa att det finns tillgång till bevattning.

Sverige har bra förutsättningar för grönsaksproduktion, med god tillgång på mark och vatten i relation till övriga Europa. Även den ökande halten koldioxid påverkar tillväxt av grödorna positivt. Bättre förutsättning i Sverige innebär att vi kan ersätta importen med inhemsk produktion. Frukt och grönsaker är den jordbruksprodukt som Sverige importerar mest av. De utgjorde 2008 nästan 20 procent av vår totala import av jordbruksprodukter och livsmedel.

Klimatförändringarnas effekter

Inom växthusnäringen är det ett välkänt faktum att tillförsel av koldioxid (CO₂-gödsling) höjer skörden på tomat och gurka. Allmänt vedertaget är att en höjning av koldioxidhalten från cirka 375 ppm som är den nuvarande koncentrationen i luften till 700 – 1 200 ppm kan öka tillväxten med så mycket som 10-30%. Potatis och andra knöl- och rotfrukter samt sallat svarar väl på högre koldioxidhalter.

Klimatprognoserna från SMHI visar att ett förändrat klimat är att vänta framöver. Oavsett hur den fortsatta utvecklingen av koldioxidhalten i atmosfären blir så är forskare i världen eniga om att vi redan är i ett skede där klimatet successivt håller på att förändras till följd av mänsklig påverkan. Ur ett företagsperspektiv är det dock en fördel, och kanske en nödvändighet, att vara medveten om de förändringar i klimat och väder som förutspås, samt att ha kunskap om och kunna planera och hantera de risker och möjligheter det kan innebära.

Tydliga effekter

Den kanske tydligaste effekten av ett varmare klimat för grönsaksproduktionen är en längre odlingsäsong för ett flertal grödor. En längre odlingsperiod möjliggör också att man kan odla fler omgångar av dill, spenat, knippade grönsaker (morötter, lök, och olika betor), småbladig sallat, huvudsallat, isbergssallat, salladskål, broccoli och blomkål med flera. För blomkål som har behov av svalare temperaturer för blomknoppbildning kan det i perioder med mycket höga temperaturer ge problem med kvalitén så att produktionen kraftigt minskar.

Nederbörd en viktig faktor

Nederbörd kan vara en viktigare faktor än temperaturen för framtida grönsaksproduktion. En vattensjuk jord inverkar på grödans tillväxt och kan förhindra både ogräshackning och skörd. Våtare vintrar och kraftigare nederbördsperioder ökar behovet av dränering.

I frilandsodling skördar man ofta över en längre period eller sent på hösten och då är man beroende av att komma ut på fält utan att göra för stora markskador. Bra dränering är helt avgörande för grönsaksodling i framtiden. Tillgång till bevattning är normalt en förutsättning för att få en säljbar skörd inom grönsaksodling.

Grönsaker i ett "varmare klimat"

Det finns inte mycket litteratur skrivet om hur pågående klimatförändringar kommer att påverka grönsaksnäringen om 30 år. Våra stora frilandsgrödor som morot, sallat, lök, vitkål, blomkål, broccoli och purjolök odlas över hela världen vilket gör att de sannolikt kommer att finnas kvar under lång tid framöver. Våra kulturella vanor, i synnerhet när det gäller mat, ändras långsamt. Många olika nationaliteter flyttar hit och de påverkar utbudet en hel del.

Stor efterfrågan

Handeln har en stor efterfråga på småbladig sallad (baby leaf) och det är en av de grönsaksprodukter som har ökat mest de senaste åren. Fröföretag i Sverige märker redan en stor efterfrågan på asiatiska bladgrönsaker, annorlunda gurkor, bönor och lite udda förfrågningar på rotfrukter (lotusrot, kardborretyper och annorlunda typer av rädisor, rättikor och olika lökarter).

Möjlighet för nischodling

Övriga trädgårdsgrödor som kan ges nya möjligheter för nischodling i Sverige och då kanske främst i de södra delarna är frukt, bär och nötter som hitintills främst har odlats på hobbybasis i form av bordsdruvor, aprikos, persika, mandel, nektarin, valnöt, äkta kastanj och kiwi.

Analysstudie

En analysstudie av färska och frysta grönsaker som genomfördes 2010 på uppdrag av Findus visar att frysta grönsaker är lika nyttiga som färska. Flera motsvarande studier visar samma sak. I ett framtida klimat som ger oss längre odlingsperiod kan sannolikheten för en ökad industriodling vara högst intressant.

Teoretiskt kommer möjligheterna av klimatförändringarna att förändra vad som går att odla. Efterfrågan och lönsamheten som styr marknaden är sannolikt avgörande för vilka grönsaker som kommer att odlas även i framtiden.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Klimatstrategiprojektet Gradvis har drivits av Hushållningssällskapet Halland och finansierats av LRF och Länsförsäkringar Halland. Detta är ett av flera faktablad som kort sammanfattar projektets resultat. Under 2010 publiceras tre forskningsrapporter: Klimatet 2040, Växtodling 2040 och Djurhållning 2040. Dessa kommer även att sammanfattas som regionalt anpassade råd som kan laddas ner från projektets hemsida www.gradvis.se.